

Gosp. Lésar pravi, da ni treba misliti le na Matičino blagajnico, ktera še omenjenih dveh knjig, kakor kaže proračun, ne zmore brez kakove pomoči; vrh tega morali bi ustaviti vsa začeta dela. Treba je iskati še družih virov za šolske knjige. Ali nam deželna blagajnica nič ne bi mogla pomagati?

(Konec prihodnjič.)

Odkod imé babje leto?

Spisal Dav. Trstenjak.

Zagrebski „Gosp. List“ in po njem „Novice“ pišejo, da pajčevino, ki jo prede neka vrsta jesenskega pajka, slovanski narod imenuje „babje leto“, in sicer: Hrvati, Slovenci, Čehi in Poljaci. Tega pajka naravoslovci imenujejo „thomisus viaticus“, pa tudi pajki imenovani „aranea obtectrix, lycosa, saccata in setragantha extensa“ predejo takošno pajčevino, in Blumenbach piše, da z njegovimi besedami govorim: „auch der Thau als Pflanzenausdünstung sich verdichtend trägt zur Bildung dieser Gewebe bei“.

Ta tkanina je poganskim narodom bila simbol osodnega ôžeta, vrvi, niti, vezi; mislili so namer starodavni narodi arjanskega plemena, da, kedar se človek narodi, ostopijo ga božice sojenice, in okoli njega spredejo osodno vrv, vez, nit. Človek je toraj koj pri svojem rojstvu bil po osodu zvezan. V to staro poverje še opominja navada, ktero najdemo pri štirskih Slovencih, da godovnjaka, ako ga v postelji dobijo, na dan njegovega goda, prijatelji z povreslom zvežejo, in ne odvežejo pred, dokler ni za rešitvo iz vezil obljubil dati ali kupiti vina, zato namesti „god obhajati“ pravijo tudi: „reševati se, rešitvo imeti“. Na osodno vrv, nit, opominja še tudi navada babic pri rojstvu deteta okoli postelje porodničine navezati niti, da ne škodujejo sojenice.*)

Učeni Mannhardt piše o tej pajčevini: „das herumfliegende Gewebe wurde als Arbeit der kunstreich spinnenden Schicksalsgöttinnen betrachtet, und darum bringt es nach dem Volksglauben auch Glück, wenn ein solcher Faden an den Kleidern hängen bleibt“. Sojenica pa se je mislila ali kot deklica ali kot baba, zato tudi Nemci to prejo imenujejo „Mädchensommer“ in „Alterweibersommer“. V njej so videli stari narodi osodne niti boga in boginj osode; zato jo Angličani imenujeje: godsamar, Gottesscheppkleid, in Slovani „babje leto“, ker ni samo se slovanska Demeter, boginja zemlje, imenovala „Baba“, nego tudi sojenice so si mislili kot babe. Nemci to pajčevino imenujejo „Mariengarn, Marienfaden“, in krščanske legende pripovedujejo, da so te niti ostanki grobne obleke, ktera je odpadla, ko je Divica Marija v nebesa šla; prosto bavarsko ljudstvo pa pripoveduje, da v jesenskih nočeh Divica Marija prede z 11.000 divicami to prejo. Iz teh povestij se vidi, da so se nazori o boginji sojenici pozneje izložili na najimennitnišo svetico, kraljico vseh svetnic, v krščanski veri.

Grki in Nemci poznajo tri božice sojenice, v slovanskem mitu najdemo tudi možko bitje, ki se veli: Osod, Usod. Ruski mitolog Potebnja je njegovo bistvo vsestransko pretresal. Kot boginja osode v slovan-

skem mitu se še posebno pokazuje „Jaga“ ali „Ježibaba“; ona ima belo in črno stran, po svoji črni strani se je predstavljala kot grda zobača, zato se še sedaj posamesno stoječi kerj (čeri, Felsspitzen) velijo: babji zob. Tudi mitus te božice je Potebnja izvrstno razjasnil. Ona je, kakor nemška Berchta „die im Licht und Wolken spielende, wirkende Gottheit“, vremenska boginja, po zimi neprijetna, po leti prijazna, in ker navadno v jeseni se še potem, ko je že zimsko vreme se oglasilo s svojimi burjami, nekoliko dni razjasni in razvedri, solnce poslednjo svojo moč pokaže, in Jaga-Baba kraljuje še ta kratki čas v toplem svetu, je tudi iz tega razloga utegnulo nastati poznamenovanje „Babje leto“. Kdor se hoče na tenje podučiti o tem mitu, naj bere: J. Grimm Myth. 744. 440., Mannhardt, German. Mythen str. 637 seq. Hanušev spis: „Ueber das Angebinde bei den alten Slaven“, Potebnja: „o Jagi-Babi“ v njegovih „myth. označenj.“ Moskva 1865 itd.

Socijalno-politiške razprave.

Bivša pariška komuna in socijalizem.

Socijalno-politiška študija.

Spisal dr. V. Zarnik.

VIII.

(Dalje.)

Tudi tam, kjer L. Blanc o proizvodni zadrugi (société productive = Produktionsgemeinschaft) govori, nima nič kaj srečnih in praktičnih misli, kajti on zmetuje kapitalizem in ž njim zvezano prosto konkurencijo. L. Blanc misli, da bi se dali zadržni posli brez vsake postavnne sile organizirati, — samo za prvo vtemeljenje je treba državne podpore, pozneje bi šla cela stvar kar sama ob sebi. Recimo, na priliko, da bi se res posrečilo, da bi se vse premakljivo in nepremakljivo premoženje zadrugam na razpolaganje postavilo: kdo bi potem proizvodne pripomočke (les moyens de production = Produktionsmittel) med pojedine posle v pravični meri razdeljeval, kdo bi odločeval o vstopu in ob odlazku pojedinih delalcev v zadrugo in iz zadrug (Genossenschaften)? L. Blanc pravi: uradniki pojedinih zadrug! Dobro! Ali kdo nam jamči, da bodo ti uradniki v svojem razdeljevanji in presojevanji pravični? Kje se bodo ti uradniki učili in izpite polagali, da bodo v resnici pokazali, da so za taka opravila osposobljeni in sposobni, kajti inace bi zadruge jako malo zaupanja v njihovo poslovanje imele? — Na vsa ta pitanja ne vé L. Blanc ničesa odgovoriti.

Vrediteljica vseh cen danes je in bo tudi še v prihodnje ostala prosta konkurencija. L. Blanc pa hoče to v resnici naravno silo v gospodarstvenem življenji z „normalnimi cenami“ za vse blago in za vse službe nadomestiti, kakor se je to v srednjem veku s „taksami“ poskušalo! Dalje pravi on, da morajo biti vse zadruge solidarne v tem, da si vzajemno za obstanek in razvitek medsobno podpora zagotovijo. Ta združena solidarnost bi se imela v tem javiti, da bi vse zadruge 25 odstotkov čistega dohodka v občo zavarovalnico vlagale; na čelu vseh zadrug bi pa stala komisija, ktera bi s kapitalom iz obče zavarovalnice zdaj tej, zdaj oni zadrugi na pripomoč priskočila, ako bi bila ravno v zadregah in v potrebi. Ni bolj nepraktične misli, nego ta, da bi se kedaj dalo delo „organizirati“ po zdravih načelih gospodarstva s tem, da bi se za vse blago normirane cene vpeljale in da bi se za vse, slučajno zadrugam preteče nevarnosti vzajemna zavarovalnica ustanovila. — Nas bi preveč v stran za-

*) Za odvrčevanje zlega upliva od strani sojenic so zaradi tega rodbeniki prinašali novorojenemu detetu darove, ktere so imenovali: vezila, Nemci pa Bindband. Iz prvega je dar gotovo bil, kakor že imé kaže, vrba, vez, ali pa so dar otroku privezali, zato nemško „das Angebinde“, da ne bi škodovala rojenica, in prezgodaj odrezala niti življenja. Pis.